

Україна перебуває в групі країн з «високим» рівнем впливу тероризму разом з Сомалі, Індією, Туреччиною, Лівією, Єгиптом, Суданом та іншими. У країнах Західної Європи найбільш схильною до впливу тероризму визнана Франція (6 балів, 23-тє місце).

Сьогодні тероризм в Україні слід розглядати і як широкомасштабне явище, яке становить загрозу життєво важливим інтересам особи, суспільства і держави. Це пояснюється тим, що тероризм, по-перше, «підриває» систему державної влади й управління, знижує ефективність управління суспільством, регулювання соціально-політичних процесів; по-друге, послаблює державні та суспільні структури, посилює вплив у суспільстві опозиційних антиконституційних утворень; по-третє, активізуючи морально-психологічний вплив на населення, викликає хаос, безлади, жорстокість людей, що використовується в певних політичних інтересах; по-четверте, з огляду на межі державних кордонів, тероризм набуває міжнародного характеру й становить небезпеку для міжнародного співтовариства.

Вовк К. В., здобувач ступеня вищої освіти
навчально-наукового інституту № 2
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: професор кафедри
криміналістичного забезпечення та
судових експертиз Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних
наук, доцент **Воробей О. В.**

ГЕНЕЗИС СУДОВО-ТЕХНІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ В УКРАЇНІ

Дослідження документів з метою виявлення підробок є одним із найстаріших напрямів криміналістичних досліджень. Наприклад, ще в Стародавньому Римі підробка документів була досить поширеним явищем. Особливим об'єктом підробки на той час були заповіти. У Римі навіть існували особливі фахівці з почерку, котрі виступали як спеціалісти в судах. У джерелах римського права збереглися відомості про високий рівень

кваліфікації тогочасних експертів, про їхню здатність помічати найвитонченішу підробку.

У різні часи документи підроблювали всі прошарки суспільства і несли за це відповідне покарання. У 1424 році у «Псковській судній грамоті» було передбачено сувору відповідальність за виготовлення «лживых грамот»; в «Уставі Великого князівства Литовського» – ст. 5 «Як повинен бути покараний той, хто підроблює великокняжі листи та їх печатки». У «Судебнику» 1550 року було передбачено смертну кару за підробку документів, а «Соборное уложение» 1649 року містило окрему главу IV «о подпischeках и которые печати подделывают», три з чотирьох статей якої передбачали страту за підробку документів і печаток.

До кінця XIX ст. у Російській імперії не існувало спеціальних експертно-криміналістичних установ. Основну допомогу правоохоронним органам надавали приватні особи, які мали необхідні знання, та деякі державні й наукові установи, що періодично проводили дослідження з кримінальних і цивільних справ.

Після судової реформи 1864 року коло осіб, яким доручалося проведення експертиз, значно розширилося. Згідно зі Статутом кримінального судочинства (ст. 326), як фахівців могли запрошувати лікарів, фармацевтів, професорів, вчителів, техніків, художників, ремісників та інших осіб, які мали спеціальні знання й практичний досвід.

Для отримання висновків експертиз для найважливіших справ зверталися до Академії наук, яка здійснювала дослідження переважно судово-медичного і хімічного характеру (серед іншого, й дослідження різноманітних матеріалів документів). Активну участь у проведенні експертиз брали відомі російські вчені Д. І. Менделєєв, О. М. Бутлеров та інші.

Активну експертну діяльність провадило Російське технічне товариство, де 1878 року було засновано п'ятий відділ, що працював у сфері фотографування. На той час саме відомі російські фотографи були експертами з технічного дослідження документів. Водночас засновником справжньої судово-фотографічної експертизи документів вважають Є. Ф. Бурінського, який написав низку наукових праць і

заснував першу у світі судово-фотографічну лабораторію при Санкт-Петербурзькому окружному суді.

28 липня 1912 року було затверджено закон про створення при прокуроріві Санкт-Петербурзької судової палати першого в Росії Кабінету науково-судової експертизи. Згодом його було створено у Москві, у 1913–1914 роках – у Києві, Одесі, у 1923 році – у Харкові. У цих кабінетах виконувалися СТЕД, трасологічні, почеркознавчі експертизи тощо.

Київський кабінет науково-судових експертиз, заснований у лютому 1914 року, очолив відомий криміналіст С. М. Потапов.

Структурно кабінети склалися з трьох відділів: фотографічного, кримінально-технічного і хімічного. У фотографічному відділі застосовували метричну, репродукційну, проекційну фотографію, мікрофотографію та фотографію в ультрафіолетовому промінні (зокрема й різних документів).

Таким чином, було створено мережу судово-експертних установ, що сприяли використанню досягнень науково-технічного прогресу в боротьбі зі злочинністю.

У жовтні 1925 року кабінети науково-судової експертизи було реорганізовано в інститути науково-судової експертизи. З цих пір, власне, і починається плідна науково-дослідна і експертна діяльність українських експертних установ, на базі яких сформувалася перша українська школа криміналістів – професорів М. С. Бокаріуса, В. І. Фаворського, С. М. Матвєєва та інших.

Вагомий внесок у наукове дослідження проблем судово-технічної експертизи документів та її сучасний розвиток зробили саме дисертаційні дослідження провідних учених-криміналістів. У 1960-ті роки тривало вивчення проблем дослідження документів.

Особливий внесок у розвиток судово-технічної експертизи документів зробив В. К. Лисиченко. Протягом 1974 року було завершено дві його дисертації як співробітника Київського державного університету імені Т. Г. Шевченка. Він захистив працю «Криміналістичне дослідження документів (правові та методологічні проблеми)».

Нині в системі Міністерства юстиції України функціонують шість науково-дослідних інститутів судових експертиз:

Київський, Харківський, Львівський, Одеський, Дніпропетровський, Донецький. Міністерство внутрішніх справ України має мережу експертних криміналістичних підрозділів. Техніко-криміналістичну експертизу документів проводять судові експерти експертних підрозділів Служби безпеки України.

У Державній прикордонній службі функціонує криміналістичний центр, у якому проводять технічну експертизу паспортних документів. Центральною експертною установою МВС України є Державний науково-дослідний експертно-криміналістичний центр. У цьому центрі функціонує відділ, що займається дослідженням документів, а також збиранням колекцій справжніх і підроблених документів, веденням криміналістичних обліків підроблених паперових грошей (відділ технічної експертизи документів, почеркознавчих досліджень та обліків).

Таким чином, судово-технічна експертиза документів в Україні має цікаву та плідну історію, постійно розвивається, а отже, потребує нових теоретичних і практичних розробок.

Радич Д. С., курсант 2-го курсу навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: доцент кафедри криміналістичного забезпечення та судових експертиз Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук *Приходько Ю. П.*

ПОЛІМЕРНІ НОЖІ ЯК ОБ'ЄКТ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Полімерні ножі використовують як приховану спеціальну зброю. Застосування злочинцями полімерних ножів у злочинних діяннях не є настільки поширеним, як використання інших засобів учинення злочинів. Тому полімерні ножі рідко є речовими джерелами доказової інформації. Для кримінально-правової кваліфікації вчиненого потрібно передусім встановити, чи є полімерні ножі холодною зброєю.

Холодна зброя – це спеціальний пристрій, який призначається для багаторазового ураження людини або звіра і являє собою відносно міцний, повністю або частково твердий